

גרעין הוויכוח

דוקטרינת השימוש בנשק גרעיני של ארצות הברית

נועם אופיר

ממשלו של ג'ורג' בוש הבן מואשם בכך שאימץ דוקטרינה גרעינית חדשה הכוללת את האפשרות של שימוש בנשק גרעיני גם נגד איומים לא גרעיניים דוגמת הרתעת שימוש בנשק כימי וביולוגי ואף כתחליף לשימוש בנשק קונבנציונלי לתקיפת יעדים ממוגנים היטב. בפועל, גובשו ומוסדו רעיונות אלה בתקופת הממשלים של בוש האב ושל קלינטון. הוויכוח על הדוקטרינה הגרעינית גלש לאחרונה גם למערכת הבחירות הנוכחית ועורר סערה בווישינגטון. למרות הביקורת על הדוקטרינה הגרעינית, נראה שלאיש – לא למועמדים הרפובליקנים ולא לדמוקרטים – אין ממש כוונה לשנות אותה אם ייבחר לבית הלבן

גרעיניים, כלומר איומים כימיים, ובעיקר ביולוגיים; ייעוד נוסף הוא שימוש בנשק גרעיני לתקיפת יעדים שנשק קונבנציונלי מתקשה להשמידם. בהקשר זה מדובר בעיקר ביעדים תת-קרקעיים ממוגנים (HDBT – Hard and Deeply Buried Targets) דוגמת מרכזי שליטה ואתרי אחסון של נשק לא קונבנציונלי. במשימה זו נראה כי היתרון של הנשק הגרעיני הוא ביכולת ההשמדה שלו ולא באופיו ההרתעתי. בשנים האחרונות יש נטייה להאשים את ממשלו של ג'ורג' בוש הבן בהורדת "הסף הגרעיני" (Nuclear Threshold), בכך שהוא שילב בתכניות הלחימה את האפשרות של שימוש בנשק גרעיני נגד איומים שאינם גרעיניים – הרתעת איומים כימיים וביולוגיים, ובעיקר האפשרות של תקיפת יעדים ממוגנים. מבקרי ממשל בוש מדגישים במיוחד את העובדה כי הוא לא הסתיר את התעניינותו בפיתוח דורות חדשים של נשק גרעיני, עם דגש על פצצות בעלות כושר חדירה משופר ליעדים תת-קרקעיים.¹

מאז סיומה של המלחמה הקרה והתפרקותה של ברית המועצות מתקיים בארצות הברית שיח ער בשאלת דוקטרינת השימוש בנשק גרעיני. במשך שנים היה ייעודו העיקרי של מערך הנשק הגרעיני של ארצות הברית להרתיע את ברית המועצות מפלישה למערב אירופה וכן להרתיע את ברית המועצות ואת סין משימוש בנשק גרעיני נגד ארצות הברית ובעלות בריתה. אף שהאסטרטגיה הגרעינית של ארצות הברית, על התפתחויותיה השונות, כללה את האפשרות של שימוש בנשק גרעיני גם שלא כתגמול על שימוש בנשק גרעיני ונמנעה מהתחייבות לאי-שימוש ראשוני בנשק (No First Use), בפועל התמקדו מרבית תכניות הלחימה הגרעיניות של ארצות הברית, שגם השפיעו על בניין הכוח הגרעיני, בהרתעת איומים גרעיניים. השימוש או האיום בשימוש בנשק גרעיני מוזכר כיום גם בנוגע לשני ייעודים מרכזיים, השונים מההרתעה של איומים גרעיניים. ייעוד אחד הוא כאמצעי להרתעת איומים לא קונבנציונליים שאינם

נועם אופיר, חוקר חבר, תכנית ניובאור, המכון למחקרי ביטחון לאומי

בחינה יסודית של הדוקטרינה הגרעינית של ארצות הברית מעלה כי היא נותרה אחידה, במידה רבה, מאז ראשית שנות התשעים של המאה העשרים. למעשה, המיסוד של אותם רכיבים בדוקטרינה שממשל בוש הבן מואשם ביצירתם נעשה עוד בתקופתו של ממשל קלינטון. ועוד יותר מכך, סוגיית דוקטרינת השימוש בנשק גרעיני נהייתה בחודשים האחרונים סוגיה שמועלית גם בעימותים בין המועמדים השונים לקראת המירוץ הקרוב לנשיאות. בשל הביקורת על ממשל בוש ודוקטרינת הגרעין שלו היה אפשר לצפות שהמועמדים השונים, בעיקר אלה מהמפלגה הדמוקרטית, ייקראו לביצוע שינויים כאלה או אחרים בדוקטרינה הנוכחית, אך בפועל, בשלב זה לפחות, מרביתם מביעים תמיכה בה. את הביקורת בנושא הגרעיני המועמדים שומרים לסוגיות כמו ייצור דור חדש של נשק גרעיני, גודלו של המערך הגרעיני ומדיניות מניעת התפוצה של ארצות הברית.

ממשל ג'ורג' בוש האב

במובנים רבים נקודת המפנה ביחס של ארצות הברית לנשק הגרעיני והרחבת ייעודו אל מעבר להרתעת איומים גרעיניים או מניעת מפלה קונבנציונלית נמצאת במלחמת המפרץ הראשונה ובתקופת כהונתו של ממשל בוש האב.

כחלק מהמאמצים להרתיע את עיראק מלהשתמש בנשק הכימי והביולוגי שלה נגד כוחות הקואליציה ובעלות בריתה של ארצות הברית נקט ממשל בוש האב דוקטרינה שכונתה "ערפול מחושב" (Calculated Ambiguity). בבסיס דוקטרינה זו הייתה הרמיזה לכך ששימוש עיראקי בנשק לא קונבנציונלי עלול להביא את ארצות הברית לגמול באמצעות שימוש בנשק גרעיני.² בפועל החליט הממשל לפסול את רעיון התגמול הגרעיני גם במקרה שעיראק תשתמש בנשק כימי או ביולוגי.³

עיראק לא השתמשה בנשק הלא קונבנציונלי שברשותה, ורבים האמינו – ועדיין מאמינים – כי

לאיום המרומז בתגמול גרעיני היה תפקיד חשוב בכך. הדבר חיזק את הטענה כי לנשק הגרעיני תפקיד חשוב גם נגד איומים שאינם גרעיניים.

במסמך האסטרטגיה הלאומית של ארצות הברית מאוגוסט 1991 נכתב בנוגע לתפקיד ההרתעה הגרעינית כי השינויים במזרח אירופה מורידים מחשיבותה בנוגע לאיומים מוכרים. במקום זאת על ארצות הברית להיערך לאיום אפשרי מצד מדינות או מנהיגים שיחשבו כי יש להם מעט להפסיד משימוש בנשק להשמדת המונים.⁴ ההגדרה המקובלת לנשק להשמדת המונים כוללת נשק גרעיני, ביולוגי וכימי. בד בבד עם הדגשת ממד ההרתעה של הנשק בנוגע לאיומים לא גרעיניים החל ממשל בוש לשים דגש גדול יותר על האפשרות של שימוש בנשק גרעיני נגד יעדים ממוגנים במיוחד. במלחמת המפרץ נפסלו על הסף כל הרעיונות ברוח זו, ואילו ביוני 1992 חל שינוי בתכניות הלחימה הגרעיניות של ארצות הברית. בעקבות הנחייתו של שר ההגנה אז וסגן הנשיא היום ריצ'ארד צ'ייני כללה התכנית, לראשונה, גם את האפשרות של שימוש בנשק גרעיני נגד מדינות עולם שלישי המפתחות נשק להשמדת המונים. הנשק הגרעיני נועד לשמש אמצעי לתקיפת מצבורי הנשק הממוגנים ולא רק להרתעה מפני שימוש אפשרי.⁵

ממשל ביל קלינטון

ממשל בוש האב היה זה שגיבש את הרחבת יעדיו ותפקידו של הנשק הגרעיני, וממשל קלינטון – שהחליף אותו – הוא זה שהיה אחראי למיסוד. ממשל קלינטון בחר מראשית דרכו להמשיך לדבוק בדוקטרינה הגרעינית של קודמו. במסמכים רשמיים מתקופה הזו נכתב כי תפקידו העיקרי של הנשק הגרעיני הוא הרתעת שימוש בנשק להשמדת המונים, בייחוד נשק גרעיני, ולהיות חיץ במקרה של היווצרות איום קונבנציונלי משמעותי.⁶ בפברואר 1997 פורסם כי כחלק מהמאמצים של הממשל לשכנע את הסנאט לאשרר את אמנת הנשק הכימי – ה-CWC – הסכים הנשיא קלינטון

ממשל קלינטון
בחר מראשית
דרכו להמשיך
לדבוק
בדוקטרינה
הגרעינית של
קודמו. תפקידו
העיקרי של
הנשק הגרעיני
הוא הרתעת
שימוש בנשק
להשמדת
המונים, בייחוד
נשק גרעיני,
ולהיות חיץ
במקרה של
היווצרות איום
קונבנציונלי
משמעותי

ממשל בוש רואה בחידוש הארסנל הגרעיני גורם חיוני בשימור כושר ההרתעה של ארצות הברית. הממשל מדגיש כי תכניתו ליצור דור חדש של נשק גרעיני אינה כוללת יכולות מבצעיות חדשות אלא רק משלבת אמינות גבוהה יותר ובטיחות מפני שימוש לא מורשה

לקבוע רשמית כי ארצות הברית תהיה מוכנה להגיב גם באמצעות נשק גרעיני במקרה של הפעלת נשק כימי נגדה.⁷

באפריל 1997 אושרה אמנת ה-CWC בסנאט, ובנובמבר של אותה שנה חתם הנשיא קלינטון על הוראה PDD-60, העוסקת בדוקטרינת השימוש בנשק גרעיני. תוכן המסמך נותר מסווג, אך מפרטים שפורסמו בתקשורת עולה כי נכתב בו מפורשות שארצות הברית עשויה להפעיל נשק גרעיני גם נגד איומים לא גרעיניים.⁸ לפי מקצת הפרסומים, המסמך כולל גם רשימת מדינות שארצות הברית צריכה להיערך לאפשרות של שימוש בנשק גרעיני נגדן בתגובה לשימוש מצדן בנשק להשמדת המונים, גם אם אינו גרעיני. בין המדינות שהוזכרו אפשר לציין את איראן, עיראק, סוריה ולוב.⁹

גם ממשל קלינטון, כמו הממשל הקודם לו, הבהיר כי הוא אינו פוסל על הסף שימוש בנשק גרעיני כאמצעי לתקיפת יעדים ממוגנים, לרבות אתרים הנחשדים כמצבורים של נשק לא קונבנציונלי. ההתייחסות הבולטת ביותר, שאף זכתה להד ציבורי נרחב, הייתה דברים שאמר ב-1996 שר ההגנה אז ויליאם פרי, אשר קיימת לפיהם אפשרות שארצות הברית תשתמש בנשק גרעיני נגד מתקן בלוב שנחשד כמפעל לייצור נשק כימי.¹⁰

ממשל ג'ורג' בוש הבן

שאלת הדוקטרינה הגרעינית לא זכתה להתייחסות משמעותית במערכת הבחירות של שנת 2000. ממשל בוש הבן המשיך את הדוקטרינה של קודמו ואף דאג להדגיש זאת.¹¹ עם זאת, אפשר להגיד שבמידת מה נעשה ניסיון להפחית מהדומיננטיות של הנשק הגרעיני כאמצעי להרתעת איומים שאינם גרעיניים, בין השאר כדי לחזק את הטענות בדבר הצורך במערכת להגנה מפני טילים. כך למשל התייחס דונלד ראמספלד בעת השימוע בסנאט קודם למינויו לתפקיד שר ההגנה לכך שלא יהיה זה נכון לבסס את ההרתעה בפני שימוש בנשק להשמדת המונים

על איום בתגמול מסיבי אלא יש צורך בשילוב של יכולות גרעיניות ולא גרעיניות.¹²

גישה זו של הממשל באה לידי ביטוי גם בבחינה המקיפה של מערך הנשק הגרעיני (Nuclear Posture Review) מדצמבר 2001. בחינה זו חזרה על כך שארצות הברית ממשיכה לראות בנשק הגרעיני גם אמצעי להרתעת שימוש בנשק להשמדת המונים, לרבות נשק כימי וביולוגי, אך יש צורך לפתח גם

יכולות התקפיות קונבנציונליות ואמצעי הגנה.¹³ ממשל בוש הבן התמקד באופיו ההרתעתי של הנשק הגרעיני, ועיקר הביקורת הופנה אליו דווקא בנוגע לרעיון של שימוש בנשק גרעיני לתקיפת יעדים ממוגנים. כך למשל הואשם הממשל בתקשורת האמריקנית בכך שהוא דווקא הנחה את הפנטגון להכין תכניות להפעלת נשק גרעיני נגד מדינות שאינן גרעיניות, דוגמת איראן ועיראק.¹⁴ הממשל – במקום להתייחס ישירות לביקורת זו – בחר להסיט את הדיון למישור ההרתעתי וחזר על האיום להשתמש בנשק גרעיני במקרה של הפעלת נשק להשמדת המונים.¹⁵ חוסר ההבחנה הזה בין התפקיד ההרתעתי של הנשק הגרעיני ובין הגדלת השימושיות שלו בשדה הקרב יצר בלבול בעניין הדוקטרינה הגרעינית, ומצב זה רק החרף את הביקורת.

בספטמבר 2002 חתם הנשיא על הוראה NSPD-17, שכותרתה "אסטרטגיה לאומית למאבק בנשק להשמדת המונים". בגרסה הגלויה של המסמך נכתב בין השאר כי ארצות הברית תמשיך לשמור לעצמה את הזכות להגיב בצורה מכרעת – כולל שימוש בכל האפשרויות העומדות לרשותה – במקרה של שימוש בנשק להשמדת המונים נגדה, נגד כוחותיה או נגד בעלות בריתה.¹⁶ לטענת התקשורת, בגרסה המסווגת הוחלף המשפט "כולל שימוש בכל האפשרויות העומדות לרשותנו" במשפט "כולל אפשרות של שימוש בנשק גרעיני".¹⁷ הממשל סירב להתייחס לפרסום על הגרסה המסווגת, אך טען, במידה רבה של צדק, שלא מדובר בשינוי דוקטרינה.¹⁸

נשק גרעיני ולשאלת גודלו של הארסנל. ממשל בוש רואה בחידוש הארסנל הגרעיני גורם חיוני בשימור כושר ההרתעה של ארצות הברית. הממשל מדגיש כי תכניתו ליצור דור חדש של נשק גרעיני אינה כוללת יכולות מבצעיות חדשות דוגמת חדירת בונקרים אלא רק משלבת אמינות גבוהה יותר ובטיחות מפני שימוש לא מורשה.²² מדובר בניסיון ברור של הממשל להסיט את הביקורת על הרחבה, לכאורה, של דוקטרינת השימוש בנשק גרעיני.

מערכת הבחירות לנשיאות 2008

הסוגיות המרכזיות במערכת הבחירות לנשיאות ארצות הברית בשנת 2008 מתמקדות בנושאים דוגמת המשך הנוכחות בעיראק ונושאי כלכלה ופנים, ובאופן מפתיע מעט נעשתה דוקטרינת השימוש בנשק גרעיני נושא לוויכוחים בין המועמדים השונים. הדבר העלה מחדש לכותרות את הנושא הזה, והוא נזכר רבות בכלי התקשורת ואף נעשה שאלה חוזרת בעימותים הנשיאותיים השונים. הדגש במקרה זה

פרסום NSPD-17 הביא לגל רחב של ביקורת על הממשל מבית ומבחוץ. ביקורת זו נבעה רובה מביקורת רחבה יותר על התנהלותו של ממשל בוש בזירה הבין-לאומית, בעיקר סביב הסוגיה העיראקית.¹⁹ מסמך האסטרטגיה רבתי (National Security Strategy) שפרסם הממשל באותם הימים ממש, שהבליט רעיונות כמו מכה מקדימה (Preemption) ופעילות חד-צדדית,²⁰ גרם לכך שרבים ראו ב-NSPD-17 ניסיון להכשיר את הקרקע ואת דעת הקהל לשימוש אפשרי בנשק גרעיני נגד עיראק.

בתקופת מלחמת המפרץ השנייה הקפיד ממשל בוש לשמור על עמימות בנוגע לשאלת תגובה אפשרית לשימוש של עיראק בנשק להשמדת המונים. בד בבד עם איום בתגמול הרסני הקפיד הממשל להצהיר כי הוא יגבה מחיר אישי מכל אדם עיראקי שיהיה מעורב בהפעלת נשק להשמדת המונים. לעומת זאת, אי-אפשר למצוא בתקופה זו התייחסויות רשמיות לאפשרות של שימוש בנשק גרעיני נגד יעדים ממוגנים בעיראק.

מאז 2003 לא הרבתה התקשורת האמריקנית לעסוק בסוגיית דוקטרינת השימוש בנשק גרעיני, אבל לאחרונה חלה התעניינות מחודשת בנושא. ביולי 2007 פורסם מסמך קצר בחתימתם של מזכירת המדינה, שר ההגנה ושר האנרגיה, והוא הקדמה לבחינה מקיפה יותר של נושא המערך הגרעיני. במסמך, שכותרתו "הביטחון הלאומי והנשק הגרעיני: שימור ההרתעה במאה ה-21", נכתב בין השאר כי על ארצות הברית לשמר כושר גרעיני אמין כדי שיהיה אפשר להתרועע ולהגיב על שימוש בנשק להשמדת המונים נגד ארצות הברית ובעלות בריתה.²¹ גם הפעם נבחר הניסוח "נשק להשמדת המונים" כדי לרמוז על כך שתפקיד הנשק הגרעיני הוא גם ההרתעה איומים כימיים וביולוגיים. הפעם, להבדיל ממקרים קודמים, כמעט לא עסקה התקשורת האמריקנית והבין-לאומית במסמך.

נכון להיום, עיקר העיסוק סביב מדיניות הגרעין של ממשל בוש נוגע לשאלת פיתוח דורות חדשים של

המועמדים הדמוקרטיים מרכיבים את הביקורת שלהם ברעיונות לשדרג את מערך הנשק הגרעיני, ונראה כי בחירה במועמד או במועמדת דמוקרטית לתפקיד הנשיא תביא לביטול יזמות אלה, אם לא ידחה אותן הקונגרס קודם לכן

אינו על השימוש בנשק גרעיני כאמצעי להרתעת איומים לא גרעיניים אלא על האפשרות של שימוש בנשק גרעיני נגד יעדים ממוגנים.

סוגיית השימוש בנשק הגרעיני השתלבה במערכת הבחירות בעת עימות בין המתמודדים הרפובליקניים שנערך בחודש יוני. בין השאלות שנשאלו המתמודדים הייתה השאלה אם במקרה שייבחרו הם יהיו מוכנים לשקול את האפשרות בשימוש בנשק גרעיני נגד מתקני הגרעין של איראן. רודי ג'וליאני השיב כי הוא חושב שתקיפה כזו יכולה להיעשות באמצעות נשק קונבנציונלי, אך כנשיא אי-אפשר לפסול שום דבר וצריך לשמור על כל האפשרויות על השולחן.²³ דאנקן האנטר לעומת זאת ענה מפורשות כי אף שהוא חושב כי אין צורך בנשק גרעיני לצורך ביצוע המשימה, הוא יאשר שימוש בנשק כזה אם זו תהיה הדרך היחידה. ג'יימס גילמור ומייט רומני, שני מועמדים נוספים, אמרו כי גם הם חושבים שכל האפשרויות צריכות להיות על השולחן.

באוגוסט 2007 גלש נושא דוקטרינת השימוש בנשק גרעיני גם למאבק במפלגה הדמוקרטית, אם כי הפעם לא סביב הסוגיה האיראנית. בתגובה לשאלה אם יש לשקול שימוש בנשק גרעיני נגד יעדי טרור באפגניסטן ובפקיסטן השיב הסנאטור ברק אובאמה כי הוא חושב שבכל מקרה תהיה זו טעות לשקול שימוש בנשק גרעיני. הסנאטור הוסיף כי האפשרות הזאת איננה על השולחן.²⁴ מאוחר יותר הוסיף אובאמה כי לא ידוע לו על מומחה צבאי כלשהו הממליץ להשתמש בנשק גרעיני נגד יעדי טרור.

דבריו אלה של אובאמה הביאו לגל של ביקורת עליו מצד המועמדים הדמוקרטיים האחרים. הסנאטורית הילארי קלינטון אמרה כי על נשיאים להיות זהירים בהתייחסותם לנסיבות שימוש או אי-שימוש בנשק גרעיני וכי מאז המלחמה הקרה השתמשו נשיאי ארצות הברית בהרתעה גרעינית כדי לשמור על השלום.²⁵ דבריה אלה של קלינטון עמדו בסתירה לדברים שאמרה היא עצמה באפריל 2006. כשנשאלה אז אם על ארצות הברית לשקול

שימוש בנשק גרעיני נגד מתקני הגרעין של איראן היא השיבה כי אף שעל ארצות הברית לשמור על כל האפשרויות פתוחות, האופציה הגרעינית צריכה להיות על השולחן.²⁶ קלינטון ניסתה מאוחר יותר ליישב את הסתירה בדבריה בטענה שב-2006 היא נשאלה על נסיבות ספציפיות לשימוש בנשק גרעיני.

כשנשאל הסנאטור לשעבר ג'ון אדוארדס שאלה דומה בנושא הוא השיב כי אינו רוצה להגביל את האפשרויות העומדות לרשותו, אך אינו מעוניין לדבר על שימוש היפותטי בנשק גרעיני.²⁷ הסנאטור כריסטופר דוד לא התייחס לשאלת השימוש בנשק גרעיני בעצמו, אך מתח ביקורת על התבטאותו של אובאמה וכן על חוסר האחידות בדעה של הסנאטורית קלינטון בנושא השימוש בנשק גרעיני. היחיד שהציג עמדה דומה, ואולי אף קיצונית מזו של אובאמה, היה מושל ניו מקסיקו ושר האנרגיה לשעבר ביל ריצ'רדסון; הוא אמר כי כנשיא ארצות הברית הוא לא יאשר שימוש ראשון בנשק גרעיני.²⁸

מה שהיה הוא שיהיה?

כמו שראינו, מאז ראשית שנות התשעים לא חל שינוי מהותי בדוקטרינה הגרעינית של ארצות הברית. אף שכינהו בתקופה זו שלושה נשיאים שונים, משתי המפלגות, בחרה ארצות הברית לדבוק בדוקטרינה שאינה פוסלת שימוש בנשק גרעיני גם נגד איומים שאינם גרעיניים. ארצות הברית עודנה רואה בנשק הגרעיני אמצעי הרתעה מרכזי לא רק נגד איומים גרעיניים אלא גם נגד איומים כימיים וביולוגיים. בו בזמן היא אינה מוכנה לפסול את האפשרות של שימוש בנשק גרעיני לא רק לצורכי הרתעה אלא כאמצעי לתקיפת יעדים ממוגנים שכלי נשק קונבנציונליים קיימים מתקשים להשמידם.

יחסית, כמעט לא נשמעת ביקורת על התפקיד המרכזי של הנשק הגרעיני, שהוא הרתעת איומים גרעיניים, ואולם ביקורת רבה כוונה במשך השנים לעבר שתי המשימות שנוספו בדוקטרינה האמריקנית

לנשק זה. למרות ביקורת זו, בחרו הממשלים השונים למסד את שתי המשימות החדשות בדוקטרינה ואף חזרו פומבית מספר רב של פעמים על תמיכתם בה. אף שהמשיך ממשל בוש הבן, במידה רבה, את המסורת של שני הממשלים הקודמים לו, הוא הואשם בהורדת "הסף הגרעיני", בעיקר משום שהוא שומר לעצמו את הזכות להשתמש בנשק גרעיני גם נגד איומים לא גרעיניים. ביקורת זו, שזכתה לפרסום רב בכלי התקשורת האמריקניים בשנים האחרונות, נובעת בעיקר מביקורת כללית יותר על ממשל בוש ועל מדיניות החוץ שלו. בהקשר של ההתמודדות עם אתגרי הנשק הלא קונבנציונלי עיקר הביקורת נובע מהחלטת הממשל לצאת למלחמה בעיראק, מההודעה על פרישה מאמנת ה-ABM שהציבה מגבלות על פיתוח ופריסה של מערכות להגנה מפני טילים, מהמשא ומתן על שיתוף פעולה גרעיני עם הודו, שאינה חתומה על אמנת ה-NPT, וכן מיזמות שונות של הממשל להשביח ולשדרג את הארסנל הגרעיני. בפועל, בכל הקשור לעקרונות היסוד של דוקטרינת השימוש בנשק גרעיני למעשה לא ידוע כיום על שינוי מהותי שנעשה בתקופת ממשל בוש הבן.²⁹

נכון להיום, למרות ההבדלים המסוימים בין המועמדים השונים לנשיאות ארצות הברית, נראה שהגישה הרווחת היא שעל ארצות הברית להמשיך ולדבוק בדוקטרינה הגרעינית שלה על היבטיה המעוררים מחלוקת. כדי להתבדל מממשל בוש, למרות התמיכה בפועל בדוקטרינה הגרעינית שלו, המועמדים הדמוקרטיים מרכזים את הביקורת שלהם ברעיונות לשדרג את מערך הנשק הגרעיני, ונראה כי בחירה במועמד או במועמדת דמוקרטית לתפקיד הנשיא תביא לביטול יזמות אלה, אם לא ידחה אותן הקונגרס קודם לכן.

עם זאת, ייתכן כי עצם הדבר שבתקופה האחרונה התפרסמו בכלי התקשורת החשובים בארצות הברית מאמרי מערכת רבים, ובהם נקראו המועמדים לתמוך בדוקטרינה של אי-שימוש ראשוני בנשק גרעיני, יביא לכך שיחול שינוי גם בהתבטאויותיהם שלהם בנושא,

אם כי הסבירות לכך אינה נראית גבוהה בשלב זה, לפחות עד לאחר הבחינה המקיפה הבאה של מערך הנשק הגרעיני – ה-NPR, המתוכננת להיערך, בעקבות לחץ של הקונגרס, עד סוף שנת 2009.³⁰

הערות

- 1 בראשית ממשל בוש הבן הייתה ההתמקדות באפשרות של פיתוח פצצת חדירה גרעינית (Robust Penetrator Nuclear Earth) שתוכל לפגוע ביעדים תת-קרקעיים ממוגנים שנשק קונבנציונלי קיים מתקשה להשמידן. הממשל זנח את הרעיון בשל התנגדות פוליטית וציבורית נרחבת. כיום עיקר הביקורת מתמקד בכוונה לערוך שדרוג מקיף בראשי הנפץ הקיימים. כוונה זו סוכלה בינתיים בידי הקונגרס.
- 2 Robust Nuclear, "Earth Penetrator", <<http://www.globalsecurity.org/wmd/systems/rnep.htm>>, April 9, 2006.
- 3 Jonathan Medalia, "The Reliable Replacement Warhead Program: Background and Current Developments", *Congressional Research Service*, July 26, 2007.
- 4 Robert S. Norris and Hans M. Kristensen, "The U.S. Nuclear Stockpile, Today and Tomorrow", *Bulletin of The Atomic Scientists*, Vol. 63, No. 5 (September–October 2007), p. 62.
- 5 James A. Baker, *The Politics of Diplomacy – Revolution, War and Peace 1989-1992*, G. P. Putnam's Sons, New York 1995, p. 359.
- 6 George Bush and Brent Scowcroft, *A World Transformed*, Vintage Books, New York 1998, p. 463.
- 7 The White House, National Security Strategy of the United States, August 1991.
- 8 Hans M. Kristensen, *Nuclear Futures: Proliferation of Weapons of Mass Destruction and US Nuclear Strategy*, British American Security Information Council, BASIC Research Report 98.2, March 1998, pp. 10–11.
- 9 Joint Chiefs of Staff, *Joint Pub 3-12 – Doctrine for Joint Nuclear Operations*, April 29, 1993.
- 10 Thomas W. Lippman, "Clinton Presses Chemical Pact; Promise of Fierce Response Offered to Gain GOP Support", *Washington Post*, February 15, 1997.
- 11 Clinton Directive Changes Strategy", Jeffrey R. Smith

- Clenski Jan, "Nuclear Taboo Losing its Potency", *National Post*, December 31, 2002.
- Menon Rajan, "A Plan for Prevention or Provocation", *Los Angeles Times*, December 12, 2002.
- Reynolds Maura, "Nukes Parts of Terror Policy", *Los Angeles Times*, December 11, 2002.
- The White House, *The National Security Strategy of the United States of America*, <<http://www.whitehouse.gov/nsc/nss.pdf>>, September 17, 2002.
- National Security and Nuclear Weapons: Maintaining Deterrence in the 21st Century*, A Statement by the Secretary of Energy, Secretary of Defense and Secretary of State, <<http://www.nnsa.doe.gov/docs/factsheets/2007/NA-07-FS-04.pdf>>, July 2007.
- שם, עמ' 4.
- "Third G. O. P Debate", *New York Times*, June 5, 2007.
- Michael Luo, "Nuclear Weapons Comment Puts Obama on the Defensive", *New York Times*, August 3, 2007.
- Anne E. Kornblut, "Clinton Demurs on Obama's Nuclear Stance", *Washington Post*, August 3, 2007.
- Beth Fouhy, "Clinton Discussed Use of Nukes Last Year", *Associated Press*, August 9, 2007.
- "The Democratic Debate", *ABC News*, August 19, 2007.
- שם.
- לאחרונה נטען כי ביוני 2002, שלושה חודשים לפני החתימה על NSPD-17, חתם הנשיא בוש הבן על מסמך NSPD-14, שעוסק בהגדרת מדיניות ההפעלה של נשק גרעיני, ולכן ייתכן שהוא מחליף את PDD-60 מתקופת ממשל קלינטון. המסמך עצמו לא נחשף, אך נטען כי הוא הרחיב את התכניות לשימוש אפשרי בנשק גרעיני נגד יעדים לא גרעיניים עוד יותר מאשר מוגדר במסמך של קלינטון. גם אם נכון הדבר, הרי שבראייה כוללת לא מדובר בשינוי מהותי של עקרונות היסוד של הדוקטרינה אלא רק בהרחבה שלהם.
- Hans M. Kristensen, *White House Guidance Led to New Nuclear Strike Plans Against Proliferators*, Document Shows, <http://www.fas.org/blog/ssp/2007/11/white_house_guidance_led_to_ne.php>, November 5, 2007.
- U. S. Senate, S. 1914: "Nuclear Policy and Posture Review Act of 2007", August 1, 2007.
- on Nuclear Arms", *Washington Post*, December 7, 1997.
- Kristensen, *Nuclear Futures...*, p. 18.
- בפברואר 1998, בעיצומה של מתיחות עם עיראק, נטען כי ארצות הברית נערכת לשימוש בנשק גרעיני במקרה של הפעלת נשק ביולוגי בידי עיראק. תגובות חריפות לכך מצד רוסיה הביאו את ארצות הברית להכחיש, בצעד לא שגרתי, את הידיעה. עם זאת, הממשל האמריקני שב וחזר על נכונותו לשקול תגמול גרעיני במקרה של שימוש בנשק כימי וביולוגי.
- Bill Arkin, "The Last Word", *Bulletin of the Atomic Scientists*, Vol. 54, No. 3 (May-June 1998).
- U. S. Information Service, American Embassy, Moscow, *Press Release*, February 4, 1998.
- Excerpt of U.S. Department of State Press Briefing on Iraq Crisis and U.S. Nuclear Weapons Policy*, February 5, 1998.
- Kralev Nicholas, "U.S. Drops Pledge on Nukes", *Washington Times*, February 22, 2002.
- ראו למשל:
- The White House, *Press Briefing by Ari Fleischer*, March 14, 2002.
- Defense Secretary Designate Rumsfeld Outlines Policy Objectives, Says old Deterrence Concept is Imperfect for New Threats*, January 11, 2001.
- Nuclear Posture Review [Excerpts]*, <<http://www.globalsecurity.org/wmd/library/policy/dod/npr.htm>>, January 8, 2003.
- ראו למשל:
- "A Twisted Posture", *Boston Globe*, March 12, 2002.
- Schmitt Eric, "U. S. Tries to Dampen Fear Abroad on Policy", *New York Times*, March 11, 2002.
- William M. Arkin, "Secret Plan Outlines the Unthinkable", *Los Angeles Times*, March 10, 2002.
- U. S. Department of Defense, *Statement on Nuclear Posture Review*, March 9, 2002.
- NSPD-17 / HSPD-4 [unclassified version]: National Strategy to Combat Weapons of Mass Destruction*, <<http://www.fas.org/irp/offdocs/nspd/nspd-17.html>>.
- Nicholas Kralev, "Bush Approves Nuclear Response", *Washington Times*, January 31, 2003.
- The White House, *Press Briefing by Ari Fleischer*, December 11, 2002.
- ראו למשל: